

VOORONTWERP BVR BESCHERMING
DRINKWATERPRODUCTIE

Advies van de Strategische Adviesraad Landbouw en Visserij, Wetstraat 34-36, 1040 Brussel

W www.salv.be – T +32 2 209 01 11 – E info@salv.be

Adviesvraag	voorontwerp besluit van de Vlaamse Regering over de bescherming van actieve winningszones van oppervlaktewater voor de productie van water bestemd voor menselijke consumptie tegen verontreiniging met pesticiden	
Adviesvrager	Jo Brouns - Vlaams minister van Omgeving en Landbouw	
Ontvangst adviesvraag	24 februari 2025	
Wettelijke basis	Oprichtingsdecreet SALV 6 juli 2007	
Goedkeuring raad	4 april 2025	
Kopie aan	Lydia Peeters – voorzitter Commissie Leefmilieu, Natuur en Ruimtelijke Ordening (Vlaams Parlement), Bart Dochy – voorzitter Commissie Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid (Vlaams Parlement), Patricia De Clercq – administrateur-generaal Agentschap Landbouw en Zeevisserij, Toon Denys – secretaris-generaal Departement Omgeving, Bernard De Potter – administrateur-generaal Vlaamse Milieumaatschappij (VMM), Joris Relaes – administrateur-generaal Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek (ILVO), Filip Fontaine – algemeen directeur Vlaams Centrum voor Agro- en Visserijmarketing (VLAM)	
Adviesnummer	2025-03	
Dossierhouder	Pieter De Graef	pdgraef@serv.be
Contactpersoon	Koen Carels	kcarels@serv.be

De heer Jo BROUNS

Vlaams minister van Omgeving en Landbouw

Seven

Koning Albert-II laan 7

B-1210 Sint-Joost-ten-Node

Advies Voorontwerp BVR bescherming drinkwaterproductie

Mijnheer de minister

De SALV ontving, net als de Minaraad, de SERV en de Vlaamse Raad voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin op 24 februari uw adviesvraag over het Voorontwerp besluit van de Vlaamse Regering over de bescherming van actieve winningszones van oppervlaktewater voor de productie van water bestemd voor menselijke consumptie tegen verontreiniging met pesticiden.

Het voorliggende advies werd voorbereid binnen een ad-hocwerkcommissie die één maal digitaal vergaderde en twee maal schriftelijk amendeerde op een ontwerptekst. De adviesraad vroeg en verkreeg uitstel tot indiening van het advies tot de week van 7 april 2025. Natuurpunt/BBL beslisten het adviesproces niet binnen de SALV op te volgen en onthouden zich bij dit advies. De SALV keurde voorliggend advies via schriftelijke procedure goed op 4 april 2025.

Hoogachtend

Loes Lysens
voorzitter

Koen Carels
secretaris

Inhoud

Krachtlijnen	5
Situering	7
Advies	9
Bibliografie	21
Lijst met figuren en tabellen	23

Krachtlijnen

- **Hanteer het toetsingskader van de SALV voor duurzame verandering in de land- en tuinbouwsector en geef het ontwerp en de uitvoering van het BVR bescherming drinkwaterproductie vorm op een manier die integraal, billijk, inclusief en motiverend is en die zekerheid geeft op de lange termijn.**
- **Een integrale scope die zowel op proactieve als reactieve actie inzet**
 - **Heb in de eerste plaats aandacht voor een proactieve aanpak rond de bescherming van drinkwaterproductie in de actieve waterwinningszones**
 - **Naast een proactieve aanpak kan het principe van een reactieve, gebiedsgerichte en in de tijd afgebakende aanpak waarvoor het voorontwerp BVR het procedureel kader biedt, ingezet worden.**
 - **Breid het actieterrein van het procedureel kader uit naar verontreinigende stoffen die ook uit andere sectoren dan land- en tuinbouw voortkomen.**
 - **Neem de historiek van de aanwezigheid van verontreinigende stoffen en trendbewegingen daarin op als ijkpunt om proactieve en reactieve acties vorm te geven en te evalueren.**
 - **Voorzie de mogelijkheid tot aanpak van puntvervuiling als (voornaamste) beschermingsmaatregel in het voorontwerp BVR.**
 - **Heb in de monitoring en tracering aandacht voor eventuele buitenlandse oorsprong van verontreinigingen en vertaal dit in remediërende acties over de landsgrenzen heen.**
- **Billijke aanpak**
 - **Houd rekening met beslist beleid rond bufferzones en geïntegreerde gewasbescherming en zet verder in op de uitvoering ervan.**
 - **Voorzie zowel in het voorontwerp BVR bescherming drinkwaterproductie als bij de opzet van proactieve acties tot bescherming van drinkwaterproductie in actieve waterwinningszones gedegen, integrale impact assessments op basis waarvan het flankerend beleid kan worden vormgegeven.**
 - **Voorzie in het voorontwerp BVR de mogelijkheid om in eerste instantie samen met lokale landbouwers en andere actoren te evalueren welke maatregelen kunnen genomen worden.**

- **Stem de beschermingsmaatregel van bufferzones uit het voorontwerp BVR maximaal af op de bestaande beleidskaders rond bufferzones en beschermingsstroken.**
- **Stem de beschermingsmaatregel van registratie uit het voorontwerp BVR af op de bestaande registratie van gewasbeschermingsmiddelengebruik binnen het voedselveiligheidsbeleid en geïntegreerde gewasbescherming (IPM), en koppel er dus geen standaard meldingsplicht aan vast.**
- **Voorzie duidelijke randvoorwaarden en criteria die de toepassing van dit voorontwerp BVR bescherming drinkwaterproductie met zijn beschermingsmaatregelen schragen.**
- **Voorzie een gezamenlijke en stapsgewijze beslissing door de minister van Omgeving en de minister van Landbouw.**
- **Inclusieve aanpak**
 - **Betrek de volledige voedselvoorzieningsketen in de beweging naar economisch en ecologisch volhoudbare oplossingen voor voedselproductie en drinkwaterbevoorrading, om ook op de lange termijn op rendabele wijze voedsel te kunnen blijven voortbrengen binnen de milieugebruiksruimte.**
- **Motiverende aanpak**
 - **Geef een flankerend beleid vorm dat...**
 - **... steunt op de gebiedsgerichte projecten die reeds opgezet werden en verder in uitvoering worden gebracht,**
 - **... voldoende alternatieven en oplossingen biedt aan landbouwers om hun teelten te verzorgen. Neem hierbij ook de mogelijkheden op tot alternatieve toepassingsmethodes van gewasbeschermingsmiddelen (zoals preciselandbouw) en landbouwpraktijken die verminderd of ander gebruik van gewasbeschermingsmiddelen stimuleren.**
 - **... doordachte koppelingen weet te leggen met het strategisch plan bio.**

Situering

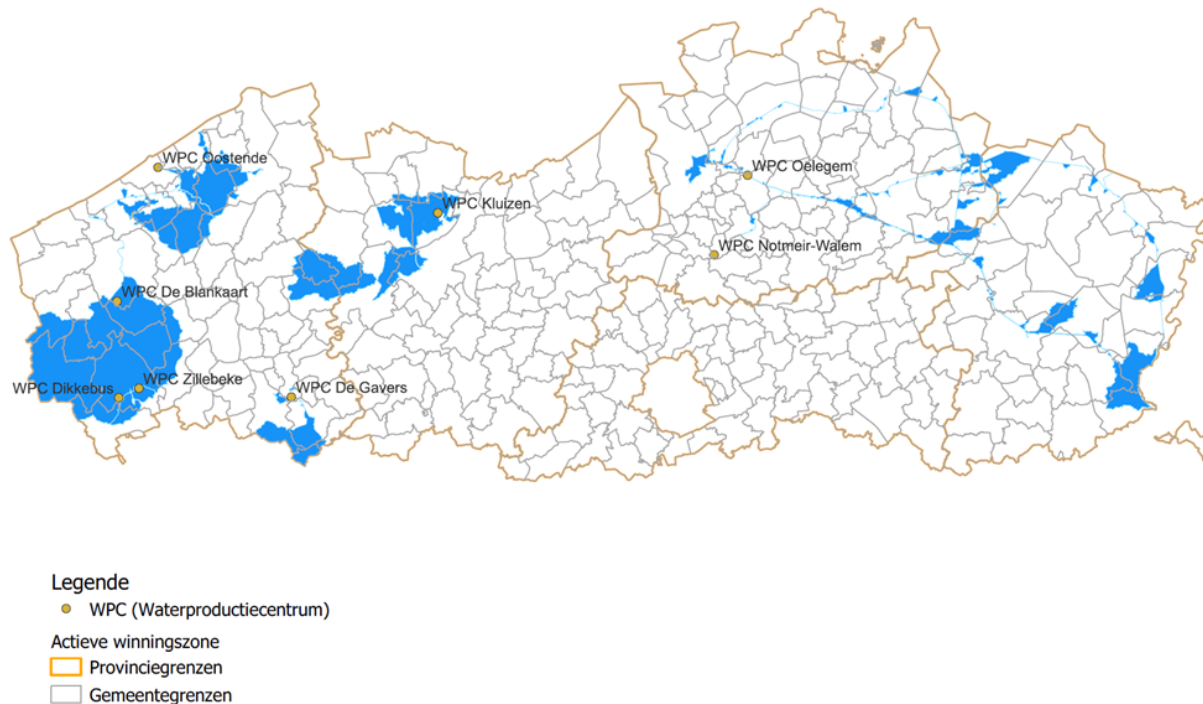
De Vlaamse Regering hechtte op 21 februari 2025 haar principiële goedkeuring aan het voorontwerp BVR bescherming drinkwaterproductie. Met dit besluit wordt een procedureel kader verankerd voor de betere bescherming van oppervlaktewater bestemd voor de productie van water bestemd voor menselijke consumptie tegen de druk van pesticiden. De resultaten van een opvolging van de kwaliteit aan de hand van metingen van het ruw oppervlaktewater en de periodieke noodzakelijke stopzetting van innames van het ruw water om de kwaliteit van het drinkwater te verzekeren, geven immers aan dat bijkomende, gerichte maatregelen nodig zijn. Het voorwerp van besluit stelt **een gebiedsgerichte en in tijd afgebakende aanpak** voor. De minister bevoegd voor omgeving krijgt via het besluit een mandaat om **gebiedsgericht** een aantal bijkomende **beschermingsmaatregelen** in te zetten die moeten zorgen voor **een betere bescherming van de ruwwaterbronnen**, op basis van acute probleemsituaties (ad-hoc) of op basis van geïdentificeerde risico's (in uitvoering van het Vlaams drinkwaterbesluit) die de drinkwaterbevoorrading vanuit zowel kwalitatief of kwantitatief oogpunt kunnen bedreigen. Opzet is dat er dus vanuit een proportionele benadering gewerkt kan worden waarbij rekening gehouden wordt met de kwetsbaarheid van de oppervlaktewaterlichamen voor een verontreiniging met pesticiden, de mate waarin de oppervlaktewaterlichamen reeds verontreinigd zijn alsook met de kwaliteit van het drinkwater dat uit het betreffende water geproduceerd wordt.

De beschikbare informatie uit de risicobeoordeling (cf. artikel 8 drinkwaterbesluit van 20 januari 2023) en de voorziene risico gebaseerde monitoringsstrategie van zowel de bronnen als het afgeleverde drinkwater zullen in belangrijke mate sturend zijn voor de inzet van de beschermingsmaatregelen. Het uitgangspunt daarbij is zo gericht mogelijk de maatregelen in te zetten met het oog op bescherming waar en wanneer nodig (i.e. via ministeriële beslissing). Maatregelen kunnen zowel worden ingesteld **binnen een ganse actieve waterwinningszone** als **binnen specifieke deelgebieden** ervan. Steeds zal door de bevoegde minister aangegeven moeten worden langsheen welk oppervlaktewater of in welk afstroomgebied de maatregelen gelden (cf. oppervlaktewaterlichamen in de VHA). Een dergelijk gebiedsgerichte benadering kan het terugvallen op generieke toekomstige verstrengingen op niveau van het Federale erkenningscomité voorkomen, zonder afbreuk te doen aan het eindresultaat.

Het betreft één of meerdere beschermingsmaatregelen/gebruiksbeperkingen die kunnen worden ingezet, na advies van de bevoegde entiteit Leefmilieu, van het agentschap Landbouw- en zeevisserij, de bevoegde entiteit Volksgezondheid als de betrokken drinkwaterbedrijven. Het kan hier dan o.a. gaan over

- het vastleggen van **bufferzones** waarbinnen specifieke gebruiksvoorschriften gelden of een verbod op het gebruik van pesticiden geldt,
- het opleggen van een **registratie-en meldingsplicht** voor het gebruik van pesticiden.
- Voor wat betreft pesticiden kunnen de **gebruiksbeperkingen** gelden voor **alle pesticiden of slechts voor specifieke probleemstoffen**.

Het voorontwerp van besluit bevat als bijlage **de kaart met afgebakende zones** waarop het betrekking heeft. Op advies van de bevoegde entiteit Leefmilieu bij de VMM en na consultatie van de betrokken drinkwaterbedrijven, kan de minister de kaart actualiseren door een nieuwe versie via ministerieel besluit vast te stellen.

Figuur 1. Actieve waterwinningszones en waterproductiecentra
Bron: bijlage bij voorontwerp BVR bescherming drinkwaterproductie.

Het drinkwaterbesluit van 20 januari 2023 voorziet in de mogelijkheid om, onder specifieke voorwaarden en tijdelijk, **af te wijken van de vastgelegde parameterwaarde**. Wanneer het gaat om pesticiden, krijgt de minister de opdracht een **aantal mitigerende maatregelen** in te stellen (ten minste het instellen van een bufferzone van 5 meter vanaf de bovenste rand van het talud van VHA-oppervlaktewaterlichamen waarin het gebruik van pesticiden verboden is; en het opleggen van een registratie- meldingsplicht voor het gebruik van pesticiden op deze percelen).

De maatregelen die de minister vaststelt, worden **steeds beperkt in de tijd**. De geldigheidsduur van de ministeriële beslissing, alsook van eventuele toepassingsperiodes voor specifieke maatregelen, maken deel uit van de beslissing. De vastgestelde beschermingsmaatregelen worden ook **periodiek geëvalueerd**, wat in de praktijk kan aansluiten bij zowel de beoordelingsmomenten voorzien in de cyclus van de opmaak van de stroomgebiedbeheerplannen als bij de cyclus voor de opmaak van de risicobeoordeling en de risicobeheerstrategie voor de onttrekkingsgebieden opgenomen in het drinkwaterbesluit van 20 januari 2023, of als door een te hoge impact van het gebruik van pesticiden een afwijking op de parameterwaarden voor gezond en schoon drinkwater moet aangevraagd worden door een waterleverancier, of om invulling te geven aan acties die opgenomen worden in actieplannen rond duurzaam pesticidegebruik.

Advies

[1] **Hanteer het toetsingskader van de SALV voor duurzame verandering in de land- en tuinbouwsector bij de opmaak van het voorontwerp BVR bescherming drinkwaterproductie.** In uitwerking van de SALV-Visienota 'Een duurzame toekomst voor landbouw in Vlaanderen: van uitdagingen naar kansen' introduceerde de adviesraad een toetsingskader met vier onderdelen voor duurzame verandering in de landbouw. Dit vierledig kader vormt het kompas van de SALV om beleidsontwikkelingen en -maatregelen tegen af te wegen. Het oogpunt daarbij is een duurzame verandering in de landbouwsector bewerkstelligen die als systeem volhoudbaar is en het welbevinden in de sector verbetert. De volgende 4 componenten maken het toetsingskader uit:¹

a. Socio-economisch fundament

b. Voedselsysteembenadering

c. Beleidsfundament

d. Ecologisch fundament

Figuur 2. SALV-toetsingskader

Bron: SALV, *Toetsingskader*, [SALV-uitdagingen van nu en straks](#) | SALV.

¹ SALV, *Toetsingskader*, [SALV-uitdagingen van nu en straks](#) | SALV; SALV, *Visienota*, Brussel, 2022.

[2] Geef het ontwerp en de uitvoering van het BVR bescherming drinkwaterproductie vorm op een manier die integraal, billijk, inclusief en motiverend is en die zekerheid geeft op de lange termijn. Het ontwerp en de eigenlijke uitvoering van het voorontwerp BVR bescherming drinkwaterproductie moeten tegemoetkomen aan de wettelijke verplichtingen die voortvloeien uit de richtlijn duurzaam gebruik van pesticiden en uit de drinkwaterrichtlijn. Ontwerp en uitvoering van het BVR bescherming drinkwaterproductie dienen volgens de SALV op een manier te gebeuren die integraal, billijk, inclusief en motiverend is en die duidelijkheid geeft op de lange termijn. In wat volgt verduidelijkt de SALV elk van deze elementen met bijhorende beleidsaanbevelingen.

Een integrale scope die zowel op proactieve als reactieve actie inzet

[3] Heb in de eerste plaats aandacht voor een proactieve aanpak rond de bescherming van drinkwaterproductie in de actieve waterwinningszones (cf. het ecologisch fundament uit [1]d.). Los van het reactieve procedurele kader van het voorontwerp BVR bescherming drinkwaterproductie wijst de SALV op de meerwaarde van een proactieve aanpak die via projectwerking in de voorbije jaren in wisselwerking met land- en tuinbouwers uit de betrokken actieve waterwinningszones is uitgerold. Zo werd in 2017 het Horizon 2020 project 'WaterProtect' opgestart dat liep tot 2020. In 7 *action labs* werd via actieve samenwerking met de betrokken landbouwers gewerkt om de waterkwaliteit in drinkwaterwingebieden te verhogen. Dit resulteerde bijvoorbeeld in de Bollaertbeek in behoorlijke reducties van de totale pesticidenconcentratie: de hoogste totale pesticidenconcentratie was in 2021 veel lager dan in 2020 (i.e. 17,57 µg/l t.o.v. 44,69 µg/l). Deze beloftevolle vaststelling wil niet zeggen dat de problemen met pesticidenconcentraties al opgelost waren, maar wees wel op de potentie van een proactieve, gebiedsgerichte aanpak.² Onder de bredere koepel van het Water+Land+Schap-project³ werkten onder meer De Watergroep, provincie West-Vlaanderen, lokale landbouwers, de VMM, Inagro, lokale besturen en Regionaal Landschap Westhoek samen verder aan de vermindering van pesticidedruk in waterwingebieden. Focus daarbij ligt op de aanpak van erosie en de reductie van de uitspoeling van gewasbeschermingsmiddelen en nutriënten. De eerste fase van dit project heeft ervoor gezorgd dat de inname voor drinkwaterproductie al minder vaak diende stopgezet te worden.⁴ In een volgende fase, aangevat sinds 2024, wordt het ambitieniveau verder verhoogd en wordt aan een actieplan gewerkt met zowel technische als landschappelijke ingrepen om de water- en bodemkwaliteit te verbeteren.⁵ Onderstaande grafieken met waarnemingen voor de Bollaertbeek en de Kleine Kemmelbeek tonen aan dat de proactieve aanpak via projectwerking in de voorbije jaren resultaten heeft weten te boeken, o.a. een daling in het aantal pesticiden met normoverschrijding.⁶ Het

² Inagro, [Waterkwaliteit Bollaertbeek | Inagro](#), website geraadpleegd op 20 maart 2025.

³ VLM, [Water-Land-Schap | Vlaamse Landmaatschappij](#), website geraadpleegd op 20 maart 2025.

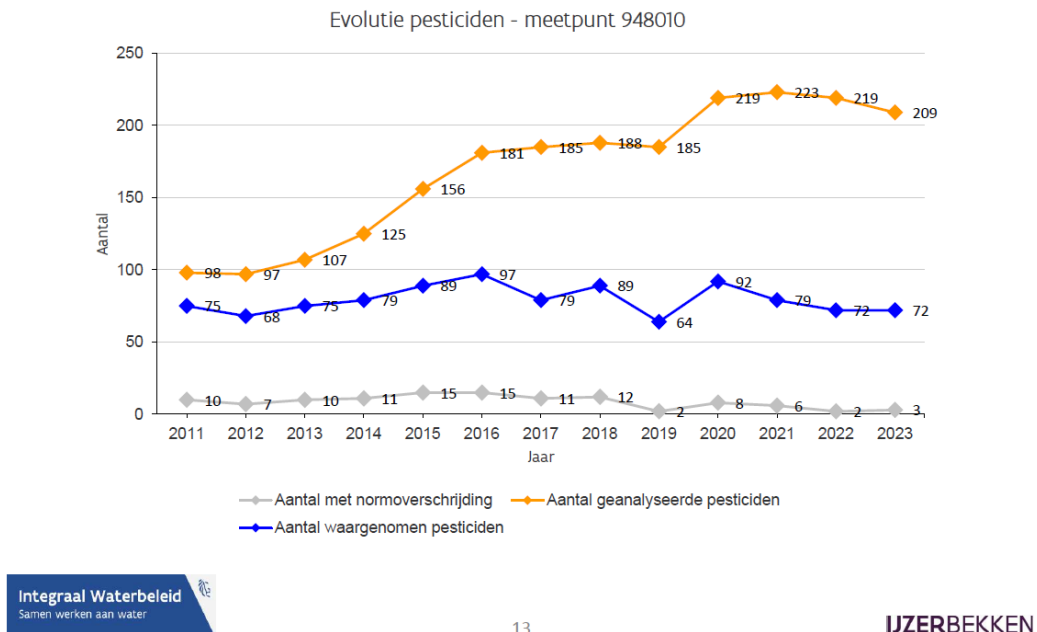
⁴ De Watergroep, [Samen voor betere waterkwaliteit in de Westhoek | De Watergroep](#), website geraadpleegd op 20 maart 2025.

⁵ Ibidem.

⁶ Resultaten VMM.

faciliteren van biolandbouw in en rondom drinkwatergebieden (cf. [16] c.) is eveneens een goed voorbeeld van een proactieve aanpak, gelet op het lagere pesticidegebruik en het niet gebruiken van chemische-synthetische pesticiden.⁷

Bollaertbeek (sop Verdrongen Weide)

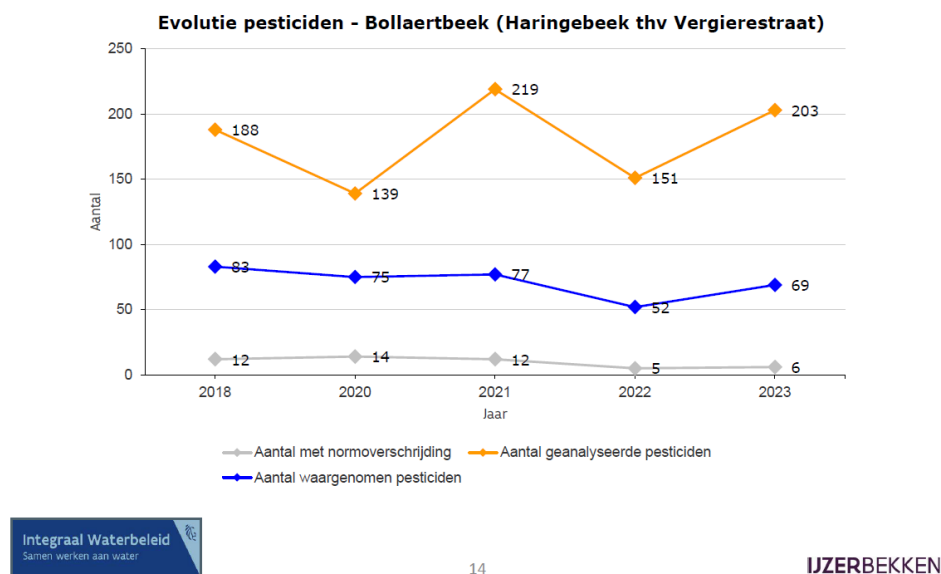

Figuur 3. Evolutie pesticiden Bollaertbeek (sop Verdrongen Weide)

Bron: VMM.

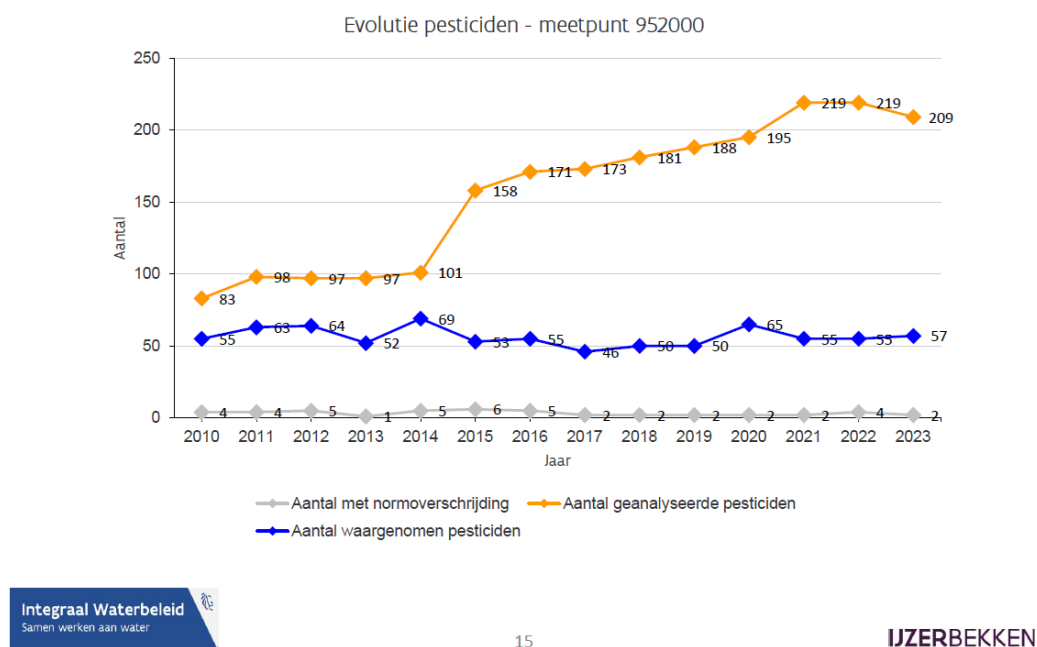
⁷ Agentschap Landbouw en Zeevisserij, [Gewasbescherming: gebruik | Landbouw & Visserij](#), website geraadpleegd op 20 maart 2025.

Bollaertbeek (Haringbeek thv Vergierestraat)

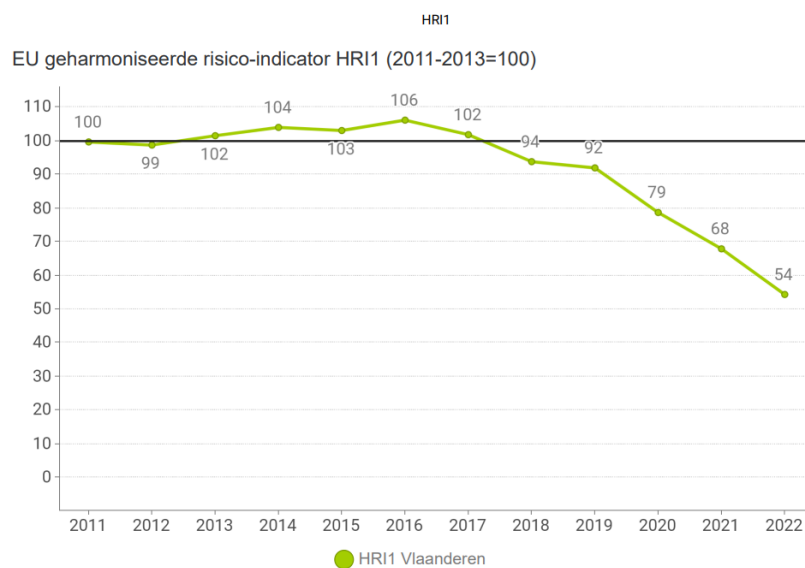
Figuur 4. Evolutie pesticiden Bollaertbeek (Haringbeek t.h.v. Vergierestraat)
Bron: VMM.

Kleine Kemmelbeek (sop Dikkebusvijver)

Figuur 5. Evolutie pesticiden Kleine Kemmelbeek (sop Dikkebusvijver)
Bron: VMM.

[4] Naast een proactieve aanpak kan het principe van een reactieve, gebiedsgerichte en in de tijd afgebakende aanpak waarvoor het voorontwerp BVR het procedureel kader biedt, ingezet worden. In de periode 2016-2019 is het totale gebruik van gewasbeschermingsmiddelen gedaald met 18 %.⁸ Voor een groot deel van de pesticiden is er een daling van het percentage meetplaatsen met een overschrijding van de norm of referentiewaarde. Vaak gaat het dan over stoffen waarvoor gebruiksbeperkingen en/of verbodsbepalingen werden ingevoerd. Ook de statistische trendanalyse per pesticide en per meetplaats voor de periode 2010-2022 resulteert in een eerder gunstig beeld.⁹ Ook de geharmoniseerde risico-index daalt (cf. afbeelding).¹⁰ De evolutie naar het gebruik van minder schadelijke gewasbeschermingsmiddelen – ingeschat op basis van extrapolatie van het landbouwmonitoringsnetwerk (LMN) naar Vlaamse landbouw – blijkt ook uit volgende vaststelling: *'In totaal zijn 19% van de actieve stoffen afkomstig van producten toegelaten in de biologische landbouw. In 2014 was dat nog maar 10%.'*¹¹

Figuur 6. Geharmoniseerde Risico-indicator

Bron: Agentschap Landbouw en Zeevisserij, [Gewasbescherming: risico \(HRI1\) | Landbouw & Visserij](#), website geraadpleegd op 28 maart 2025.

De opvolging van de ruwwaterkwaliteit van oppervlaktewater in de actieve onttrekkingsgebieden geeft echter een significante druk aan van pesticiden. Het vorige stroomgebiedbeheerplan stelde dat voor 68 (32%) van het totaal aantal gemeten pesticiden een overschrijding van de drinkwater-norm in het ruwwater werd gemeten in 2018. Het voorontwerp BVR bescherming

⁸ VMM, [Gebruik van gewasbeschermingsmiddelen](#), website geraadpleegd op 20 maart 2025.

⁹ VMM, [Pesticiden in oppervlaktewater](#), website geraadpleegd op 20 maart 2025.

¹⁰ Agentschap Landbouw en Zeevisserij, [Gewasbescherming: risico \(HRI1\) | Landbouw & Visserij](#), website geraadpleegd op 28 maart 2025.

¹¹ Agentschap Landbouw en Zeevisserij, [Gewasbescherming: gebruik | Landbouw & Visserij](#), website geraadpleegd op 28 maart 2025.

drinkwaterproductie biedt een procedureel kader om een aantal beschermingsmaatregelen in te stellen. De mogelijkheid die het drinkwaterbesluit biedt om af te wijken van de vastgelegde parameterwaarde (voor i.c. pesticiden en dus voor moederstoffen en relevante metabolieten¹²) *'is steeds beperkt in de tijd en is erop gericht om de nodige tijd te geven voor het nemen van herstelmaatregelen of het anders organiseren van de openbare watervoorziening in de betrokken leveringsgebieden.'*

[5] Breid het actieterrein van het procedureel kader uit naar verontreinigende stoffen die ook uit andere sectoren dan land- en tuinbouw voortkomen. Het voorliggend voorontwerp BVR biedt enkel een procedureel kader voor wat de contaminatie van actieve waterwinningszones met pesticiden betreft, dat bovendien in de maatregelen enkel naar landbouwtoepassingen refereert. Niettegenstaande dat landbouw de grootste gebruiker is van gewasbeschermingsmiddelen,¹³ bestaan er daarnaast ook nog andere bronnen van pesticiden/relevante metabolieten die terechtkomen in het milieu: bevolking, overheid, industrie: chemie / voeding / bouw, en energie.¹⁴ Deze overige sectoren worden door het procedureel kader in het voorontwerp BVR niet in ogenschouw genomen. Bovendien gaat het voorontwerp BVR ook niet in op andere producten die na aanwending oppervlaktewater kunnen verontreinigen. Het strekt volgens de SALV tot aanbeveling om het actieterrein van het voorontwerp BVR bescherming drinkwaterproductie uit te breiden zodat ongeacht de herkomst en aard van een verontreinigende stof gebiedsgerichte actie kan worden opgezet. Breng hierbij ook het effect van mengsels van verschillende verontreinigende stoffen mee in rekening.¹⁵

[6] Neem de historiek van de aanwezigheid van verontreinigende stoffen en trendbewegingen daarin op als ijkpunt om proactieve en reactieve acties vorm te geven en te evalueren. Dat een proactieve (en reactieve) aanpak via projectwerking (cf. [3]) resultaten kan boeken, heeft ook te maken met de duidelijkheid van de soort pesticiden en relevante metabolieten waarop de acties dienen geënt te worden (i.e. duidelijke historiek en trendbeweging). In de specifieke casus van 1,2,4-triazool ontbeerde tot voor kort deze duidelijkheid. Pas sinds de VMM op 29 november 2023 een overschrijding van de norm vaststelde naar aanleiding van de jaarlijkse kwaliteitsrapportering van De Watergroep aan de VMM wordt 1,2,4-triazool door De Watergroep als een relevante metaboliet in ogenschouw genomen.¹⁶ Hierdoor werd in de proactieve aanpak via

¹² Een 'relevante' metaboliet is een molecule die vanwege haar toxische activiteit of eigenschappen op dezelfde manier wordt beschouwd als een conventioneel pesticide. Een 'niet-relevante' metaboliet is een metaboliet waarvan de activiteit zodanig is gewijzigd dat deze niet toxisch is; zie SWDE, [Water en metabolieten van pesticiden: wat moet je weten? | SWDE](#), website geraadpleegd op 28 maart 2025; zie ook VMM, [Relevante en niet-relevante metabolieten](#), website geraadpleegd op 28 maart 2025.

¹³ VMM, [Gebruik van gewasbeschermingsmiddelen](#), website geraadpleegd op 20 maart 2025.

¹⁴ CIW, [Achtergronddocument bij het stroomgebiedbeheerplan 2022-2027 Bronbescherming drinkwater](#), 2022, p. 40.

¹⁵ Zie Richtlijn (EU) 2020/2184 van het Europees Parlement en de Raad van 16 december 2020 betreffende de kwaliteit van voor menselijke consumptie bestemd water, [eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32020L2184](#).

¹⁶ De Watergroep, [Toelichting 1,2,4-triazool](#), 25 februari 2025; zie ook [Commissie voor Leefmilieu, Natuur en Ruimtelijke Ordening dinsdag 14 januari 2025, 14 uur | Vlaams Parlement](#).

projectwerking niet eerder ingezet op deze metaboliet van pesticiden, ontstaan uit fungiciden. Zie ook aanbeveling [11] onder het adviesdeel 'billijke aanpak'.

[7] Voorzie de mogelijkheid tot aanpak van puntvervuiling als (voornaamste) beschermingsmaatregel in het voorontwerp BVR. Het voorontwerp BVR focust op het gebruik van pesticiden te velde, terwijl puntvervuiling buiten beeld blijft. Op niveau van landbouw zijn puntvervuilingen echter de grootste bron van verontreiniging van het oppervlaktewater (meer dan 50% van de verontreiniging komt van puntbronnen).¹⁷ Een versnelde aanpak van puntbronnen binnen de actieve waterwinningszones kan er *quickwins* helpen realiseren (cf. actie VLA 3.7.2).¹⁸ De adviesraad merkt in dit verband op dat het wateruitvoeringsprogramma (stand van zaken 2024) nog niet gestart is met de inventarisatie van locaties waar vul- en spoelinstallaties nodig zijn ter preventie van puntlozingen van pesticiden in onttrekkingsgebieden van oppervlaktewaterwinning (actie 4B_C_0006).¹⁹ Houd bij de uitwerking van maatregelen voor puntvervuiling rekening met de verschillende bedrijfstypes.

[8] Heb in de monitoring en tracering aandacht voor eventuele buitenlandse oorsprong van verontreinigingen en vertaal dit in remediërende acties over de landsgrenzen heen. Onderstaande kaartjes tonen aan dat de afstroomgebieden die betrekking hebben op de drinkwaterproductiecentra De Blankaart en De Gavers ruimer zijn dan enkel Vlaanderen en dat er een potentiële impact is van Frankrijk en van Frankrijk en Wallonië voor de respectievelijke centra. De SALV verwijst naar het recent opgestarte Interreg project 'CARE+' dat grensoverschrijdende acties rond waterkwaliteit voorbereidt (Interreg Frankrijk-Wallonië-Vlaanderen). In verschillende pilootgebieden aan beide zijden van de Frans-Vlaamse grens (Pas-de-Calais en provincie West-Vlaanderen) zullen verschillende maatregelen worden getest. Het grensoverschrijdende partnerschap zal gezamenlijke methodes, protocollen en instrumenten op punt stellen in deze pilootgebieden.²⁰

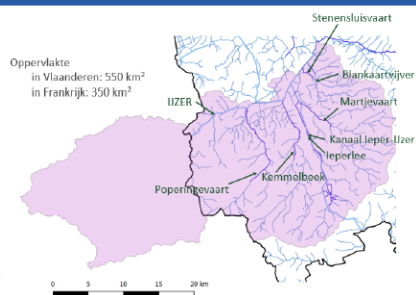
¹⁷ Project TOPPS Water Protection, [puntvervuiling_brochure_nederlands_definitief.pdf](#), geraadpleegd op 20 maart 2025.

¹⁸ Vlaamse Regering, VR 2024 0612 DOC.1191/2TER, Vlaams Actieplan Duurzaam Pesticidengebruik tot 2027, [Beslissingen van de Vlaamse Regering | Vlaanderen.be](#), 2024, VLA 2.6.7 'Bronbescherming van voor drinkwater gebruikte waterbronnen. Het verminderen van de verontreiniging met pesticiden van de onttrekkingsgebieden oppervlaktewater door puntlozingen.'

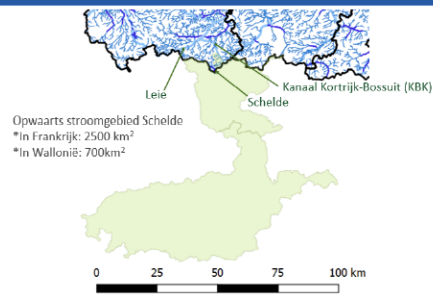
¹⁹ CIW, *Wateruitvoeringsprogramma 2024*, [wup2024_tabel.pdf](#), actie 4B_C_0006; CIW, [Actiefiche 4B_C_0006.pdf](#).

²⁰ Interreg France-Wallonie-Vlaanderen, [Grensoverschrijdende Samenwerking voor Acties ter ondersteuning van de Watervoorraden | Interreg](#), website geraadpleegd op 20 maart 2025. Provincie West-Vlaanderen, [Grensoverschrijdende acties rond waterkwaliteit \(Care+\) | Provincie West-Vlaanderen](#), website geraadpleegd op 20 maart 2025.

Waterproductiecentrum De Blankaart

Waterproductiecentrum De Gavers

Figuur 7. Afstroomgebieden m.b.t. waterproductiecentra De Blankaart en De Gavers

Bron: de Watergroep.

Billijke aanpak

[9] **Houd rekening met beslist beleid rond bufferzones en geïntegreerde gewasbescherming en zet verder in op de uitvoering ervan.** De SALV wijst op de implementatie van het ruimere beleid rond bufferzones en geïntegreerde gewasbescherming (of *Integrated Pest Management* – IPM) dat momenteel in uitvoering is en verder moet worden gebracht, en waarover reeds uitgebreid geadviseerd.²¹ Zo is het Vlaams Actieplan Duurzaam Pesticidengebruik als Vlaams luik van het Nationaal Actieplan (NAPAN) sinds 6 december 2024 goedgekeurd en moeten de eronder ressorterende acties in uitvoering worden gebracht.²² Dit betreffen acties die gebiedsdekkend over heel Vlaanderen worden uitgerold en niet enkel betrekking hebben op de actieve waterwinningszones. Naar aanleiding van de goedkeuring van het Vlaams Actieplan Duurzaam Pesticidengebruik is er op 31 januari 2025 een geactualiseerde IPM-checklist opgenomen die onder meer voorschrijft dat bij bespuitingen in open lucht er een driftreductie van minimum 90% moet worden gerealiseerd tegen 2026 (actueel staat die nog op 75%).²³ De handhaving op de toepassing van IPM verloopt via de driejaarlijkse IPM-audit door een onafhankelijke controle-instantie (OCI) die ieder landbouwbedrijf dient te respecteren.²⁴ Bovendien is een driejaarlijkse keuring van de spuitapparatuur (federale bevoegdheid) verplicht.²⁵

²¹ Cf. SALV, Advies. *NAPAN 2023-2027: Vlaams luik*, [SALV 20220720_OBRADV_NAPAN2027_Vlaams_aanSALV](#), Brussel, 2022; SALV, Advies. *NAPAN 2023-2027*, [SALV 20220429_ADV_NAPAN2023-2027_vdef_def.pdf](#), Brussel 2022; SALV, Advies. *Klimaatadaptatieplan 2030*, [SALV 20230602_ADV_VAP2030_deel1.pdf](#), Brussel, 2023 en SALV, Advies. *Aanbevelingen voor een meer volgroei beleidskader voor klimaataanpassing in Vlaanderen*, [SALV 20230630_ADV_VAP_ActieProgrLandbouw_specifiek_def.pdf](#), Brussel 2023.

²² Vlaamse Regering, VR 2024 0612 DOC.1191/2TER, Vlaams Actieplan Duurzaam Pesticidengebruik tot 2027, [Beslissingen van de Vlaamse Regering | Vlaanderen.be](#), 2024; zie ook het algemene NAPAN: [Programma 2023-2027 van het NAPAN | Fytoweb](#), website geraadpleegd op 28 maart 2025.

²³ Agentschap Landbouw en Zeevisserij, *IPM Richtlijnen-Checklist 2025*, 5.15 p. 29; zie ook Vlaamse Regering, VR 2024 0612 DOC.1191/2TER, Vlaams Actieplan Duurzaam Pesticidengebruik tot 2027, [Beslissingen van de Vlaamse Regering | Vlaanderen.be](#), 2024, actie VLA 2.4.1.

²⁴ Vlaamse Regering, VR 2024 0612 DOC.1191/2TER, Vlaams Actieplan Duurzaam Pesticidengebruik tot 2027, [Beslissingen van de Vlaamse Regering | Vlaanderen.be](#), 2024, p. 12.

²⁵ FAVV, [Technische keuring van spuittoestellen | Federaal Agentschap voor de veiligheid van de voedselketen](#), website geraadpleegd op 28 maart 2025.

[10] Voorzie zowel in het voorontwerp BVR bescherming drinkwaterproductie als bij de opzet van proactieve acties tot bescherming van drinkwaterproductie in actieve waterwinningszones gedegen, integrale impact assessments op basis waarvan het flankerend beleid kan worden vormgegeven.²⁶ Zowel bij reactieve acties in uitvoering van het voorontwerp BVR als bij de opzet van proactieve acties, moet voorzien worden in gedegen, integrale impact assessments die het volgende in kaart brengen:

- a. de socio-economische gevolgen voor landbouwers (o.a. andere teeltaanpak, teeltverliezen, daling van de venale waarde van de grond door gebruiksbeperkingen, inkomstenderving...; cf. het socio-economisch fundament onder [1]a.);
- b. de impact op en van de voedselvoorzieningsketen (o.a. leveringszekerheid aan en voedselveiligheids- en kwaliteitsvereisten van voedselverwerkende industrie; cf. de voedselsysteembenadering onder [1]b.).

Zulke impact assessments zijn nodig om correcte inschattingen te maken om flankerend beleid uit te bouwen (cf. infra).

[11] Voorzie in het voorontwerp BVR de mogelijkheid om in eerste instantie samen met lokale landbouwers en andere actoren te evalueren welke maatregelen kunnen genomen worden, voortbouwend op de positieve ervaringen uit de proactieve en reactieve aanpak van lopende projecten (zie [3]) en dit alvorens de stap te zetten tot 'harde' maatregelen als bufferzones. Ook in de reactieve aanpak die door het voorontwerp BVR wordt vormgegeven, zou met andere woorden meer ruimte moeten worden ingebouwd voor co-creatieve oplossingen binnen een gebiedsgerichte samenwerking (cf. een gebiedscoalitie) met lokale landbouwers en andere actoren (zoals drinkwatermaatschappijen, ketenactoren, teeltadviseurs, toeleveranciers, loonwerkers, particulieren,...). Voorzie daarbij voldoende doorlooptijd opdat maatregelen hun effectiviteit kunnen laten tonen. Het is hierbij in het bijzonder van belang om teeltadviseurs in een vroeg stadium te betrekken, zodat snel alternatieven voor teeltverzorging in stelling kunnen worden gebracht.

[12] Stem de beschermingsmaatregel van bufferzones uit het voorontwerp BVR maximaal af op de bestaande beleidskaders rond bufferzones en beschermingsstroken. Er moet gezocht worden naar win-wins tussen het bestaande Vlaamse en federale beleid rond bufferzones en beschermingsstroken enerzijds en de mogelijke introductie van bufferzones naar aanleiding van concrete toepassingen van voorliggend voorontwerp BVR anderzijds. Zulke win-wins moeten erop gericht zijn om overlap van maatregelen in eenzelfde zone mogelijk te maken zodat productieve landbouwgrond maximaal kan gevrijwaard worden voor voedselproductie en socio-economische gevolgen voor landbouwers en de voedselvoorzieningsketen beperkt blijven. Zoals momenteel ontworpen, kan de toepassing van het voorontwerp BVR immers aansturen op verdergaande bufferzones. Vrijwaar hierbij ook de synergiën die in kader van de mestregelgeving en

²⁶ Cf. SALV, Advies. *Actiever en breder socio-economisch beleid rond landbouw*, [SALV 20230602 ADV Actiever Landbouw-economisch Beleid](#), Brussel, 2023, p. 25; SALV, Advies. *Open strategische autonomie*, [SALV 20240606 OADV OpenStrategischeAutonomie](#), Brussel, 2024, p. 18-19.

(het Vlaams luik van) het NAPAN gezocht zijn met beleidsinstrumenten uit het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (ecoregelingen, agromilieuklimaatmaatregelen, beheerovereenkomsten).²⁷ Deze aspecten vergen de nodige verduidelijking in het voorontwerp BVR.

[13] Stem de beschermingsmaatregel van registratie uit het voorontwerp BVR af op de bestaande registratie van gewasbeschermingsmiddelengebruik binnen het voedselveiligheidsbeleid en geïntegreerde gewasbescherming (IPM), en koppel er dus geen standaard meldingsplicht aan vast.²⁸ Dit verdient de nodige verduidelijking in het voorontwerp BVR. In het kader van administratieve vereenvoudiging vraagt de adviesraad om de reeds bestaande gebruiksregistratie van gewasbeschermingsmiddelen te hanteren binnen het voorontwerp BVR zonder standaard over te stappen naar een meldingsplicht. Om administratieve lasten te beperken en data-eigenaarschap te bewaken voor de betrokken landbouwers, moet tevens voorzien worden in een laagdrempelige en beveiligde manier om gebruiksgegevens desgevallend te melden.

[14] Voorzie duidelijke randvoorwaarden en criteria die de toepassing van dit voorontwerp-BVR bescherming drinkwaterproductie met zijn beschermingsmaatregelen schragen (cf. beleidsfundament uit [1]c.). Zeker wanneer het niet enkel gerichte maatregelen op één actieve stof betreft, maar een uitbreiding naar alle pesticiden beoogd wordt, kan de impact op de landbouwsector en voedselvoorzieningsketen zeer groot zijn. Een behoorlijk beslissings- en overwegingskader moet daarom vorm krijgen dat uitgaat van de integrale, billijke, inclusieve en motiverende aanpak die voorliggend advies aanreikt.

[15] Voorzie een gezamenlijke en stapsgewijze beslissing door de minister van Omgeving en de minister van Landbouw (cf. beleidsfundament uit [1]c.). Zoals het voorontwerp-BVR momenteel vorm zou krijgen, is een te grote delegatie voorzien voor de minister van Omgeving en is de scope van de delegatie te ruim. De beschermingsmaatregelen zoals het voorontwerp BVR momenteel voorziet, hebben nagenoeg volledig betrekking hebben op de landbouwsector, waardoor een gezamenlijke beslissing met de minister van Landbouw wenselijk is. Bovendien moet de delegatie voorzien in een stapsgewijze procedure op basis van een behoorlijk beslissings- en overwegingskader dat stoelt op duidelijke randvoorwaarden en criteria (zie [13]).

Inclusieve aanpak

[16] Betrek de volledige voedselvoorzieningsketen in de beweging naar economisch en ecologisch volhoudbare oplossingen voor voedselproductie en drinkwaterbevoorrading,

²⁷ Vlaamse Regering, VR 2024 0612 DOC.1191/2TER, Vlaams Actieplan Duurzaam Pesticidengebruik tot 2027, [Beslissingen van de Vlaamse Regering | Vlaanderen.be](#), 2024, o.a. actie VLA 2.9.3; beschermingsstroken in kader van MAP7 en het verband met de ecoregelingen: VLM, [Nieuwe mestmaatregelen vanaf 2025 | Vlaamse Landmaatschappij](#), website geraadpleegd op 28 maart 2025.

²⁸ FAVV, [Gewasbeschermingsmiddelen en toevoegingsstoffen | Federaal Agentschap voor de veiligheid van de voedselketen](#), onderdeel 'Bijhouden van registers en traceerbaarheid', website geraadpleegd op 20 maart 2025; zie ook FAVV, *Omzendbrief betreffende het bijhouden van registers over het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen door professionele gebruikers en de distributeurs van gewasbeschermingsmiddelen*, [2014-09-22-Omzend Ver 1107-2009 v1-2 metTC NL.pdf](#), 2014.

om ook op de lange termijn op rendabele wijze voedsel te kunnen blijven voortbrengen binnen de milieugebruiksruimte.²⁹ Zet in op constructieve samenwerking met alle betrokken actoren om oplossingen op maat uit te werken. Vanuit de voedingsindustrie, meer bepaald de aardappel- en groenteverwerkende industrie, is het engagement uitgesproken om mee verantwoordelijkheid op te nemen in de verdere verduurzaming van de landbouwactiviteiten middels duurzaamheidsinvesteringen.³⁰ Deze duurzaamheidsinvesteringen dienen bij te dragen aan economisch en ecologisch volhoudbare oplossingen voor een rendabele voedselproductie binnen de milieugebruiksruimte.³¹ Verder inzetten op milieusparende maatregelen is nodig (zoals bv. robuuste variëteiten die beter bestand zijn tegen ziekten en minder inputs vergen, ontwikkeling en productie van minder schadelijke pesticiden). De Europese regelgeving rond duurzaamheidsrapportering motiveert bedrijven in de keten bovendien om de nodige engagementen doorheen hun waardeketen aan te gaan.³² Stimuleer een gebiedsgerichte (specifiek voor waterwingebieden) ketenaanpak met focus op de samenhang tussen waterkwaliteit, landbouw en voeding.

Motiverende aanpak

[17] Geef een flankerend beleid vorm dat...

- a. **... steunt op de gebiedsgerichte projecten die reeds opgezet werden en verder in uitvoering worden gebracht** (cf. de proactieve aanpak uit [3]). Een succesvolle opzet van deze gebiedsgerichte projecten weten het ecologische fundament ([1]d.) te verbinden met het socio-economische fundament (cf. [1]a.).
- b. **... voldoende alternatieven en oplossingen biedt aan landbouwers om hun teelten te verzorgen. Neem hierbij ook de mogelijkheden op tot alternatieve toepassingsmethodes van gewasbeschermingsmiddelen zoals precisielandbouw** (die gericht zijn en pesticidedruk kunnen reduceren) **en landbouwpraktijken die verminderd of ander gebruik van gewasbeschermingsmiddelen stimuleren.** Ook binnen een maatwerkaanpak zoals bij de toepassing van het voorontwerp-BVR blijft immers een veelsporige aanpak nodig om de plantengezondheid te waarborgen.³³
- c. **... doordachte koppelingen weet te leggen met het strategisch plan bio.** Naast de nood aan inspanningen om het aandeel biolandbouw in heel Vlaanderen te verhogen, vraagt de SALV om (de omschakeling naar) biologische landbouw rondom drinkwatergebieden te faciliteren en te ondersteunen. Dit kan helpen om de doelstellingen van het strategisch plan bio te realiseren. Een ketenbenadering kan ook hier helpen de brug te slaan tussen aanbod van

²⁹ SALV, [Visienota](#), Brussel, 2022.

³⁰ Zie verslag van de SALV-raad van 29 november 2024 in aanwezigheid van minister Jo Brouns.

³¹ In lijn met de Visienota van de SALV: SALV, [Visienota](#), Brussel, 2022.

³² Zie ook SALV, Advies. *Duurzaamheidsrapportering en zorgvuldigheidsplicht op het landbouw- en visserijbedrijf*, [SALV 20241220_ADV_Duurzaamheidsrapportering.pdf](#), Brussel, 2024.

³³ Cf. SALV, Advies. *NAPAN 2023-2027: Vlaams luik*, [SALV 20220720_OBRADV_NAPAN2027_Vlaams_aanSALV](#), Brussel, 2022..

bio, verwerking van bio en consumptie van bio. Tot slot moeten de positieve effecten van biolandbouw op de waterkwaliteit nog meer erkend worden in het beleid en kunnen ze ook een onderdeel vormen van de marketing en storytelling. Het is van belang om deze pijler van het flankerend beleid te voorzien van een onafhankelijke begeleiding om landbouwers bij te staan in het omschakelingsproces naar biologische landbouw en dat een gerichte ketenaanpak met overeenkomstige afzetkanalen ontwikkelt.

Bibliografie

Agentschap Landbouw en Zeevisserij, [Gewasbescherming: gebruik | Landbouw & Visserij](#), website geraadpleegd op 20 maart 2025.

Agentschap Landbouw en Zeevisserij, [Gewasbescherming: risico \(HRI1\) | Landbouw & Visserij](#), website geraadpleegd op 28 maart 2025.

Agentschap Landbouw en Zeevisserij, IPM-checklist, [IPM Richtlijnen-Checklist 2025](#), website geraadpleegd op 28 maart 2025.

CIW, [Actiefiche_4B_C_0006.pdf](#), 2024.

CIW, [Achtergronddocument bij het stroomgebiedbeheerplan 2022-2027 Bronbescherming drinkwater](#), 2022.

CIW, *Wateruitvoeringsprogramma 2024*, [wup2024_tabel.pdf](#), 2024.

[Commissie voor Leefmilieu, Natuur en Ruimtelijke Ordening dinsdag 14 januari 2025, 14 uur | Vlaams Parlement](#).

De Watergroep, [Samen voor betere waterkwaliteit in de Westhoek | De Watergroep](#), website geraadpleegd op 20 maart 2025.

De Watergroep, *Toelichting 1,2,4-triazool*, 25 februari 2025.

FAVV, *Omzendbrief betreffende het bijhouden van registers over het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen door professionele gebruikers en de distributeurs van gewasbeschermingsmiddelen*, [2014-09-22-Omzend_Ver_1107-2009_v1-2_metTC_NL.pdf](#), 2014.

FAVV, [Technische keuring van spuittoestellen | Federaal Agentschap voor de veiligheid van de voedselketen](#), website geraadpleegd op 28 maart 2025.

Inagro, [Waterkwaliteit Bollaertbeek | Inagro](#), website geraadpleegd op 20 maart 2025.

Interreg France-Wallonie-Vlaanderen, [Grensoverschrijdende Samenwerking voor Acties ter ondersteuning van de Watervoorraden | Interreg](#), website geraadpleegd op 20 maart 2025.

NAPAN, [Programma 2023-2027 van het NAPAN | Fytoweb](#), website geraadpleegd op 28 maart 2025.

Project TOPPS Water Protection, [puntvervuiling brochure nederlands definitief.pdf](#), geraadpleegd op 20 maart 2025.

Provincie West-Vlaanderen, [Grensoverschrijdende acties rond waterkwaliteit \(Care+\) | Provincie West-Vlaanderen](#), website geraadpleegd op 20 maart 2025.

SALV, Advies. *Aanbevelingen voor een meer volgroeid beleidskader voor klimaataanpassing in Vlaanderen*, [SALV_20230630_ADV_VAP_ActieProgrLandbouw_specifiek_def.pdf](#), Brussel, 2023.

SALV, Advies. *Actiever en breder socio-economisch beleid rond landbouw*, [SALV_20230602_ADV_Actiever_Landbouweconomisch_Beleid](#), Brussel, 2023.

SALV, Advies. *Duurzaamheidsrapportering en zorgvuldigheidsplicht op het landbouw- en visserijbedrijf*, [SALV_20241220_ADV_Duurzaamheidsrapportering.pdf](#), Brussel, 2024.

SALV, Advies. *Klimaatadaptatieplan 2030*, [SALV_20230602_ADV_VAP2030_deel1.pdf](#), Brussel, 2023.

SALV, Advies. *NAPAN 2023-2027*, [SALV_20220429_ADV_NAPAN2023-2027_vdef_def.pdf](#), Brussel 2022.

SALV, Advies. *NAPAN 2023-2027: Vlaams luik*, [SALV_20220720_OBRADV_NAPAN2027_Vlaams_aan-SALV](#), Brussel, 2022.

SALV, Advies. *Nieuwe genbewerkingstechnieken*, [SALV_20230929_NieuweGenbewerkingstechnieken_ADV.pdf](#), Brussel, 2023.

SALV, Advies. *Open strategische autonomie*, [SALV_20240606_OADV_OpenStrategischeAutonomie](#), Brussel, 2024.

SALV, *Toetsingskader*, [SALV-uitdagingen van nu en straks | SALV](#).

SALV, [Visienota](#), Brussel, 2022.

SWDE, [Water en metaboliëten van pesticiden: wat moet je weten? | SWDE](#), website geraadpleegd op 28 maart 2025.

Vlaamse Regering, VR 2024 0612 DOC.1191/2TER, Vlaams Actieplan Duurzaam Pesticidengebruik tot 2027, [Beslissingen van de Vlaamse Regering | Vlaanderen.be](#), 2024.

VLM, [Nieuwe mestmaatregelen vanaf 2025 | Vlaamse Landmaatschappij](#), website geraadpleegd op 28 maart 2025.

VLM, [Water-Land-Schap | Vlaamse Landmaatschappij](#), website geraadpleegd op 20 maart 2025.

VMM, [Gebruik van gewasbeschermingsmiddelen](#), website geraadpleegd op 20 maart 2025.

VMM, [Pesticiden in oppervlaktewater](#), website geraadpleegd op 20 maart 2025.

VMM, [Relevante en niet-relevante metaboliëten](#), website geraadpleegd op 28 maart 2025.

Lijst met figuren en tabellen

Figuren

Figuur 1. Actieve waterwinningszones en waterproductiecentra	8
Figuur 2. SALV-toetsingskader	9
Figuur 3. Evolutie pesticiden Bollaertbeek (sop Verdrongen Weide)	11
Figuur 4. Evolutie pesticiden Bollaertbeek (Haringbeek t.h.v. Vergierestraat).....	12
Figuur 5. Evolutie pesticiden Kleine Kemmelbeek (sop Dikkebusvijver)	12
Figuur 6. Geharmoniseerde Risico-indicator	13
Figuur 7. Afstroomgebieden m.b.t. waterproductiecentra De Blankaart en De Gavers.....	16